

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

הכל חייבין פרק ראשון הגנה

נח א מיי פיה מהל
קרב פה הלכה א
סגמ פניו יצא
נח ב מיי פ"ג מהלכה
מוסרי כפיה הלכה
ה'
ג מיי פ"ג הלכה ד'
סא ד מיי פ"ג מהלכה
תפלה הלכה ה טול
ש"ע א"מ פ"ק ס"ז:

שני תשלומין דראשון הוא. היינו ר' נתן אלא למ"ד שני רגל כפני
עממו הוא היינו רבי ואע"ג דלית ליה חנא דמסייע ליה פריך
שפיר דמקמתא לא פליג ארבי דהאם דק"ל א הלכה כרבי מתפרו
אזל לא מתקבלה למימר דעבי לישעיה ככולי עלמא: **אן תפיה ש'**
ערבית. אחיה כמ"ד תפלת ערבית
חובה ואפילו למ"ד רשות פוחס אין
לנו לנטלה אם לא ע"י חונס קנה
וכן משמע הלא תפלת השחר
(מכוס דף טו.) שכה ואלה התפלה
ערבית מתפלה שחית שמים וכן
(סע דף ג.) אם שנה ולא הויר של
ר"ח צללה אין ממזיזין אותו לפי
ס"ד מקדשין ומתעב צללה ה'
מקדשין ממזיזין ולה שחית כלל צין
למ"ד רשות או צין למ"ד חובה דמשמע
לילכא מאן דפליג והיא דשנה (דף
ט: טס) אי שרף ליה הימנייה לא
מטרמיזין ליה וכן צירושלמי" א' עלה
למטעו ולא ירד היינו חונס קנה ולה
כפ"ה ה"ג שפירש' דאף למ"ד רשות
אי שיה עליה חובה היא כחובה
והא ליתא דמי לא עסקין כהכ"ה
שכבר התפלה בשחר לילות ואם היינו
מפרשים שיה עליה חובה צאונה
לילה יתכן הלא דעשה ואלה התפלה
ר"ח צללה וצברות הארכמי
והצאח"ה היא דלמרו (יומא דף טו:
ופס) דתפלת ענייה פוטרת של
ערבית: **בר** הי הי א"ה"ה"ה"ה
מפרשים שגר היה וימינו פן אברהם
וסרה שנתוסף ה"ה בשמן וכן צג צג
דכולה הגמרא"ה עולה ה':

רבינו הגנאל

אחר. כיון דנטמא כשנה
שהוא דארי להביא בה
קרבן חייב על כל אחת
ואחת אלא ש"מ דלא כר'
(אליעזר.) ומקשה רב
ספא אפירוקא דר'
יפריה הניחא לר' נתן
דכבר פסח שני תשלומי
הראשון הוא חטאת
לשמינו כדנשנין. אלא לר'
דשכר פסח שני רגל בפני
עצמו הוא אמר אית לך
למימר. דבר ר' נתן
למפרשין בפסחים פרק
מי שהיה טמא או בדיק
החוקק בחתלתו. ויפריך
שאני טמאה דאית ליה
תשלומין בפסח שני.
ונתנה דבר ר' יוחנן
ובגמרא לילי שמיני
(שאני דהוה) כאלו נטמא
יום שמיני שלו ואמרינן
עליה כי כבר נטמא בעת
שנחמייב בה קרבן לפיכך
משלמין בעת שנתתן.
ומקשינן עליה דרב
ספא וימי סבר ר' יוחנן.
ליה אית מחוסר זמן.
הה"ה נתן בכריתות
סוף פיר ראשון בו אם
ראה ראייה אחת בלילה
רשמי ביום שמיני שלו
מביא קרבן אחר. שמים
בלילה ואחת ביום שמיני
אמר אינו מביא קרבן
אחר. ואי ס"ד ר' יוחנן
אמר לילה אינו מחוסר
זמן ואפילו שמים בלילה
לפי שמיני ואחת ביום
יבא הוא אמת לר'
יוחנן לילי שמיני כיום
שמיני הוא ופרקי ר'
ספא כי אמר ר' יוחנן
שמים בלילה ואחת ביום
לילה מביא לדברי האומר
אין מחוסר זמן ואמרינן
אחא ר' יוחנן לאשמעינן.
אפירוקא דרבי
התקנה שהיה שראי בלילה
בהיה שמים שראי ביום
כאתקפתא דרב שמיני
בריה דרבי איתי הוה כיון
דלא בזמן חובה הוא
לא תצטרף. אחא ר'
יוחנן לאשמעינן כרב
יוסף דאמר תרע דאע"ג
דלא בזמן חובה חזיה
דראשונה מנטרפא הוא
ראיה ראשונה של זב
שכתב זרע בעלמא הוא
וכדחיי אחרונייהו
כשטרפא בהדייהו. והא
דרב יוסף דרב יוסף
מפרשא בכריתות סוף
פרק ראשון איפכא
הגה: עבר הרגל ולא
תחת אינו חייב באחריותו
על זה נאמר מעות לא
יכול לחקן וגו' זה ששמו
הכירוי דרב מצוה ולא

הגהות וצינונים

א] בכתיב ובריתות
אחת בידיה ושמים
ביום הכייה ישר
(דק"ס:) ב] בכתיב
הניסא אמר ליה ה'
ג] הנה הוא דקא פרוק
לה: ד] בכתיב צדיקים
במיתו. ובראי מבתי
למורא: ובראי מבתי
מורא: ריה אינו:
ז] נראה דר' דר' מן
עובד אלהים לאשר
גיטורא ק"א ורית מן
לא עבדו גיטורא מאה.
התקנה מחילופי גיטורא
(ג'לוי): ח] וואריי ה'
(דפ"י): ט] בכתיב ובע"י
כהונן אוסרין (דק"ס):
י] בכתיב נוסף ארסון:
כ] בכתיב ליתא היתב
עליו: טז] ש' להוסיף
הני דר' חזי אית.
היתב "למחר" מתקן
(מפרש"א.) וכן ליתא
בכתיב. ובכתיב בא
לכאן מבספור (דק"ס):
י"ז בכתיב אלא: לא:
כ] בכתיב דסברי:
ל] בכתיב בחרתי דף
כור עניו לצורפך בו:
פ] אולי צ"ל בהני
(דשבת וירושלמי.) ע"י
בהו"ס יוסא פ"ג ביתר
כ"באר: ט] ענין בראש
בכרוב פ"ד סי' ט'
ובתור"ה דיה גמי ט'
לא התפלה ונראה
שדברי תוספתא ברכות כ'
ע"א דיה עינא שמים
שם וערכים בימים שם
דיה והאמר רב (גליון).
ע"י חילופי גיטורא
כילקאין: ט] נראה
דע"ל
הגיטורא ש"ו ה'
(גליון): טז] ר"ל דבתיב
בה כרת בהדיא (גליון):

שני תשלומין דראשון הוא. היינו ר' נתן אלא למ"ד שני רגל כפני
עממו הוא היינו רבי ואע"ג דלית ליה חנא דמסייע ליה פריך
שפיר דמקמתא לא פליג ארבי דהאם דק"ל א הלכה כרבי מתפרו
אזל לא מתקבלה למימר דעבי לישעיה ככולי עלמא: **אן תפיה ש'**
ערבית. אחיה כמ"ד תפלת ערבית
חובה ואפילו למ"ד רשות פוחס אין
לנו לנטלה אם לא ע"י חונס קנה
וכן משמע הלא תפלת השחר
(מכוס דף טו.) שכה ואלה התפלה
ערבית מתפלה שחית שמים וכן
(סע דף ג.) אם שנה ולא הויר של
ר"ח צללה אין ממזיזין אותו לפי
ס"ד מקדשין ומתעב צללה ה'
מקדשין ממזיזין ולה שחית כלל צין
למ"ד רשות או צין למ"ד חובה דמשמע
לילכא מאן דפליג והיא דשנה (דף
ט: טס) אי שרף ליה הימנייה לא
מטרמיזין ליה וכן צירושלמי" א' עלה
למטעו ולא ירד היינו חונס קנה ולה
כפ"ה ה"ג שפירש' דאף למ"ד רשות
אי שיה עליה חובה היא כחובה
והא ליתא דמי לא עסקין כהכ"ה
שכבר התפלה בשחר לילות ואם היינו
מפרשים שיה עליה חובה צאונה
לילה יתכן הלא דעשה ואלה התפלה
ר"ח צללה וצברות הארכמי
והצאח"ה היא דלמרו (יומא דף טו:
ופס) דתפלת ענייה פוטרת של
ערבית: **בר** הי הי א"ה"ה"ה"ה
מפרשים שגר היה וימינו פן אברהם
וסרה שנתוסף ה"ה בשמן וכן צג צג
דכולה הגמרא"ה עולה ה':

רבינו הגנאל

אחר. כיון דנטמא כשנה
שהוא דארי להביא בה
קרבן חייב על כל אחת
ואחת אלא ש"מ דלא כר'
(אליעזר.) ומקשה רב
ספא אפירוקא דר'
יפריה הניחא לר' נתן
דכבר פסח שני תשלומי
הראשון הוא חטאת
לשמינו כדנשנין. אלא לר'
דשכר פסח שני רגל בפני
עצמו הוא אמר אית לך
למימר. דבר ר' נתן
למפרשין בפסחים פרק
מי שהיה טמא או בדיק
החוקק בחתלתו. ויפריך
שאני טמאה דאית ליה
תשלומין בפסח שני.
ונתנה דבר ר' יוחנן
ובגמרא לילי שמיני
(שאני דהוה) כאלו נטמא
יום שמיני שלו ואמרינן
עליה כי כבר נטמא בעת
שנחמייב בה קרבן לפיכך
משלמין בעת שנתתן.
ומקשינן עליה דרב
ספא וימי סבר ר' יוחנן.
ליה אית מחוסר זמן.
הה"ה נתן בכריתות
סוף פיר ראשון בו אם
ראה ראייה אחת בלילה
רשמי ביום שמיני שלו
מביא קרבן אחר. שמים
בלילה ואחת ביום שמיני
אמר אינו מביא קרבן
אחר. ואי ס"ד ר' יוחנן
אמר לילה אינו מחוסר
זמן ואפילו שמים בלילה
לפי שמיני ואחת ביום
יבא הוא אמת לר'
יוחנן לילי שמיני כיום
שמיני הוא ופרקי ר'
ספא כי אמר ר' יוחנן
שמים בלילה ואחת ביום
לילה מביא לדברי האומר
אין מחוסר זמן ואמרינן
אחא ר' יוחנן לאשמעינן.
אפירוקא דרבי
התקנה שהיה שראי בלילה
בהיה שמים שראי ביום
כאתקפתא דרב שמיני
בריה דרבי איתי הוה כיון
דלא בזמן חובה הוא
לא תצטרף. אחא ר'
יוחנן לאשמעינן כרב
יוסף דאמר תרע דאע"ג
דלא בזמן חובה חזיה
דראשונה מנטרפא הוא
ראיה ראשונה של זב
שכתב זרע בעלמא הוא
וכדחיי אחרונייהו
כשטרפא בהדייהו. והא
דרב יוסף דרב יוסף
מפרשא בכריתות סוף
פרק ראשון איפכא
הגה: עבר הרגל ולא
תחת אינו חייב באחריותו
על זה נאמר מעות לא
יכול לחקן וגו' זה ששמו
הכירוי דרב מצוה ולא

הגהות וצינונים

א] בכתיב ובריתות
אחת בידיה ושמים
ביום הכייה ישר
(דק"ס:) ב] בכתיב
הניסא אמר ליה ה'
ג] הנה הוא דקא פרוק
לה: ד] בכתיב צדיקים
במיתו. ובראי מבתי
למורא: ובראי מבתי
מורא: ריה אינו:
ז] נראה דר' דר' מן
עובד אלהים לאשר
גיטורא ק"א ורית מן
לא עבדו גיטורא מאה.
התקנה מחילופי גיטורא
(ג'לוי): ח] וואריי ה'
(דפ"י): ט] בכתיב ובע"י
כהונן אוסרין (דק"ס):
י] בכתיב נוסף ארסון:
כ] בכתיב ליתא היתב
עליו: טז] ש' להוסיף
הני דר' חזי אית.
היתב "למחר" מתקן
(מפרש"א.) וכן ליתא
בכתיב. ובכתיב בא
לכאן מבספור (דק"ס):
י"ז בכתיב אלא: לא:
כ] בכתיב דסברי:
ל] בכתיב בחרתי דף
כור עניו לצורפך בו:
פ] אולי צ"ל בהני
(דשבת וירושלמי.) ע"י
בהו"ס יוסא פ"ג ביתר
כ"באר: ט] ענין בראש
בכרוב פ"ד סי' ט'
ובתור"ה דיה גמי ט'
לא התפלה ונראה
שדברי תוספתא ברכות כ'
ע"א דיה עינא שמים
שם וערכים בימים שם
דיה והאמר רב (גליון).
ע"י חילופי גיטורא
כילקאין: ט] נראה
דע"ל
הגיטורא ש"ו ה'
(גליון): טז] ר"ל דבתיב
בה כרת בהדיא (גליון):

שני תשלומין דראשון הוא. היינו ר' נתן אלא למ"ד שני רגל כפני
עממו הוא היינו רבי ואע"ג דלית ליה חנא דמסייע ליה פריך
שפיר דמקמתא לא פליג ארבי דהאם דק"ל א הלכה כרבי מתפרו
אזל לא מתקבלה למימר דעבי לישעיה ככולי עלמא: **אן תפיה ש'**
ערבית. אחיה כמ"ד תפלת ערבית
חובה ואפילו למ"ד רשות פוחס אין
לנו לנטלה אם לא ע"י חונס קנה
וכן משמע הלא תפלת השחר
(מכוס דף טו.) שכה ואלה התפלה
ערבית מתפלה שחית שמים וכן
(סע דף ג.) אם שנה ולא הויר של
ר"ח צללה אין ממזיזין אותו לפי
ס"ד מקדשין ומתעב צללה ה'
מקדשין ממזיזין ולה שחית כלל צין
למ"ד רשות או צין למ"ד חובה דמשמע
לילכא מאן דפליג והיא דשנה (דף
ט: טס) אי שרף ליה הימנייה לא
מטרמיזין ליה וכן צירושלמי" א' עלה
למטעו ולא ירד היינו חונס קנה ולה
כפ"ה ה"ג שפירש' דאף למ"ד רשות
אי שיה עליה חובה היא כחובה
והא ליתא דמי לא עסקין כהכ"ה
שכבר התפלה בשחר לילות ואם היינו
מפרשים שיה עליה חובה צאונה
לילה יתכן הלא דעשה ואלה התפלה
ר"ח צללה וצברות הארכמי
והצאח"ה היא דלמרו (יומא דף טו:
ופס) דתפלת ענייה פוטרת של
ערבית: **בר** הי הי א"ה"ה"ה"ה
מפרשים שגר היה וימינו פן אברהם
וסרה שנתוסף ה"ה בשמן וכן צג צג
דכולה הגמרא"ה עולה ה':

רבינו הגנאל

אחר. כיון דנטמא כשנה
שהוא דארי להביא בה
קרבן חייב על כל אחת
ואחת אלא ש"מ דלא כר'
(אליעזר.) ומקשה רב
ספא אפירוקא דר'
יפריה הניחא לר' נתן
דכבר פסח שני תשלומי
הראשון הוא חטאת
לשמינו כדנשנין. אלא לר'
דשכר פסח שני רגל בפני
עצמו הוא אמר אית לך
למימר. דבר ר' נתן
למפרשין בפסחים פרק
מי שהיה טמא או בדיק
החוקק בחתלתו. ויפריך
שאני טמאה דאית ליה
תשלומין בפסח שני.
ונתנה דבר ר' יוחנן
ובגמרא לילי שמיני
(שאני דהוה) כאלו נטמא
יום שמיני שלו ואמרינן
עליה כי כבר נטמא בעת
שנחמייב בה קרבן לפיכך
משלמין בעת שנתתן.
ומקשינן עליה דרב
ספא וימי סבר ר' יוחנן.
ליה אית מחוסר זמן.
הה"ה נתן בכריתות
סוף פיר ראשון בו אם
ראה ראייה אחת בלילה
רשמי ביום שמיני שלו
מביא קרבן אחר. שמים
בלילה ואחת ביום שמיני
אמר אינו מביא קרבן
אחר. ואי ס"ד ר' יוחנן
אמר לילה אינו מחוסר
זמן ואפילו שמים בלילה
לפי שמיני ואחת ביום
יבא הוא אמת לר'
יוחנן לילי שמיני כיום
שמיני הוא ופרקי ר'
ספא כי אמר ר' יוחנן
שמים בלילה ואחת ביום
לילה מביא לדברי האומר
אין מחוסר זמן ואמרינן
אחא ר' יוחנן לאשמעינן.
אפירוקא דרבי
התקנה שהיה שראי בלילה
בהיה שמים שראי ביום
כאתקפתא דרב שמיני
בריה דרבי איתי הוה כיון
דלא בזמן חובה הוא
לא תצטרף. אחא ר'
יוחנן לאשמעינן כרב
יוסף דאמר תרע דאע"ג
דלא בזמן חובה חזיה
דראשונה מנטרפא הוא
ראיה ראשונה של זב
שכתב זרע בעלמא הוא
וכדחיי אחרונייהו
כשטרפא בהדייהו. והא
דרב יוסף דרב יוסף
מפרשא בכריתות סוף
פרק ראשון איפכא
הגה: עבר הרגל ולא
תחת אינו חייב באחריותו
על זה נאמר מעות לא
יכול לחקן וגו' זה ששמו
הכירוי דרב מצוה ולא

הגהות וצינונים

א] בכתיב ובריתות
אחת בידיה ושמים
ביום הכייה ישר
(דק"ס:) ב] בכתיב
הניסא אמר ליה ה'
ג] הנה הוא דקא פרוק
לה: ד] בכתיב צדיקים
במיתו. ובראי מבתי
למורא: ובראי מבתי
מורא: ריה אינו:
ז] נראה דר' דר' מן
עובד אלהים לאשר
גיטורא ק"א ורית מן
לא עבדו גיטורא מאה.
התקנה מחילופי גיטורא
(ג'לוי): ח] וואריי ה'
(דפ"י): ט] בכתיב ובע"י
כהונן אוסרין (דק"ס):
י] בכתיב נוסף ארסון:
כ] בכתיב ליתא היתב
עליו: טז] ש' להוסיף
הני דר' חזי אית.
היתב "למחר" מתקן
(מפרש"א.) וכן ליתא
בכתיב. ובכתיב בא
לכאן מבספור (דק"ס):
י"ז בכתיב אלא: לא:
כ] בכתיב דסברי:
ל] בכתיב בחרתי דף
כור עניו לצורפך בו:
פ] אולי צ"ל בהני
(דשבת וירושלמי.) ע"י
בהו"ס יוסא פ"ג ביתר
כ"באר: ט] ענין בראש
בכרוב פ"ד סי' ט'
ובתור"ה דיה גמי ט'
לא התפלה ונראה
שדברי תוספתא ברכות כ'
ע"א דיה עינא שמים
שם וערכים בימים שם
דיה והאמר רב (גליון).
ע"י חילופי גיטורא
כילקאין: ט] נראה
דע"ל
הגיטורא ש"ו ה'
(גליון): טז] ר"ל דבתיב
בה כרת בהדיא (גליון):

ממור צוח שכבר נהגו כן ולא תאמר לו לילך פרסה יותר ישאלך צוח: צרפתך ויא בבקש. לא בלאש כמו שצורפים הכסף בלאש
אלה בתרמיק"ה צבור עוין לעורפו זו כוח הוא המרס שצורפים זו: גנג אדם. גניעה אפשר שימורנה ויתקן: נגדר מן השמים. אין לו עוד
תשובה לפי שעשה דבר שאין לו רפואה: אין אומר בקרו גנף. זה לקרען כלומל מני שטוף מעותו מתחילתו אין זה מעות: בלאש בקרו דומה. זה
לקרען שמה נפל זו מוס ותתקלקל כך לשון קלקול נופל בלאש שהיה טוב מתחילה: אחרות פנויה. הוליד אין לא הוליד לא: באשת איש. בלא
הוליד נמי יש וזרעו לעונו שאסרה על צעלה לא שנה אחרות ולא שנה נכרית: באונם. לא אסרה על צעלה לפיכך הוליד אין לא הוליד לא:

נמנה עממה. תנאי נמי הכי מעות לא יוכל לתקן או שביטל ק"ש של שחיתתו או של ערבית. וחסרון לא יוכל להמנות זה ששמו תכירוי דרב מצוה ולא נמנה הוא עממה. א"ל בר הי הי להלל חייב ושבחם וראיתם בין צדיק
לרשע בין עובד אלהים לאשר לא עבדו היינו צדיק היינו עובד אלהים. א"ל חן. (א"ל) תרווייהו צדיקי גינהו. מיהו צדיק השונה פרוק ק' פעמים ועובד אלהים להשונה פרוק ק"א פעמים. ומשום פעם אחת יחידה היינו נקרא צדיק
עובד אלהים. א"ל חן. ואחא למד דבר זה משכירות בהמות י פרסי משכירי בווא. ואם חן ר"א פרסי בתרתי וזו. א' אלהו לבר הי הי מאי דתיב הנה צרפתך ולא בכסף בחרתי כבר ענין. חזר תקיב"ה על כל המדות ולא מצא
נחל ישראל בעניות כיו שיהא לבם שבור וכוונתם להחיות ולחיות וחסדיו. והיינו דאמר אינשי יא מסכנתא לישראל ככרוא סומקא לסוסיא חורא שגלוי וידוע לפני תקיב"ה כספרבין עושר בוכשין בו שגמור וישמן
ישורון ויבטע וגו'. כרסם כן חטאו לי בכרסם בקלון אמרו. הני מחליף בכרסם שהוא עושר. אחליף אתו בכניית שהוא קלון. ר' שמעון בן מנסיא אומר מעות לא יוכל לתקן זה הבא על העררה והוליד כי זכר אינו הוא איתו
דגני שטא על אשת חבריו ואסרה על בעלה אין לו תקנה ואע"פ שלא הוליד. ופרקי' לא קשיא חנני' באחרות פנויה ויוצא בה שאין ביאתו אסורה על אחרים ויש לו תקנה בתשובה. אלא אם הוליד כמנהג כן הוא ממור
לעולם אין לו תקנה. ועוד אם אנס אשת איש ישראל לא אסרה על בעלה ואם הוליד כן אין לו תקנה אשת כהן אפילו אנסה אסרה על בעלה. רשב"א אין בקרא מעות אלא מי שהיה מתקן ונתנוה ואזו זה ת"ח שפירש
מן התורה. אין אומרים בקרו גנף זה חן שפירש. וליצא ולבא אין שלום מן הגנב. אמר רב כיון שאדם יוצא מרבה הלכה א"ל שילום. ושמואל אמר לו הירצון מן התלמוד
למשתה. ר' יוחנן אמר אפילו יוצא מלקרוב בבלי תלמוד א"ל אין שלום שאין דרכיהן אחת: ירושלמי ר' הונא ר' רמייה בשם שמואל מצאנו שיתר הקב"ה על ע"ז וגו' ועל עובת התורה לא יורח. שנה על מה אבדה הארץ
וגו' ויבאו ה' על עובם את תורתו וגו'. מננו וגמרו תלמודי קודם למעשה הוא דאמר כשיש מי שישעה אבלי אין שם מי שישעה המעשה קודם. כי הוא דאמר לר' הילא ולר' יוסי ולר' אמרי אן היתרון ויבא דין
האומין ליה אזלינן לגמול חסד. אמר לך ר' הילא חזינן לגמול הדא חסד. אמרו ליה מננו הוה. כלומר אכסניו הוה:

סימן ע"א

ספק בענין טעה בדבר מצוה

והיינו נמי כסצרא כג"ל, דכא דמוחר לו לייצם אף דכוא עצירה הוא משום דנדחה מפני המלצה, וככ"ג צעי שיכון למלצה, אבל אם לא מכיון שזו הוי אשה אח והולד ממזר. וכלל עולה, דלעולם היכי דמוחר לו ע"י דחוי צעי כוונה למלצה.

והסברא נראה בזה טפ"י דצרי הרמב"ן הידועים (שמות כ, ח) דכא דעשה דוחה לית הוא, משום דעשה הוא מחלצה ול"ח מיראה, והחצה גדולה מיראה, ולכך דוחה, והיכן מיקרי חצה היכן דמכיון למלצה, משא"כ היכי דלא מכיון למלצה, הא"ך יקרא חצה, ואין יכול לדחות. ובזה נמי יש להסביר דצרי החת"ם שכתב ט"ד כתיבת החידושים והחיבורים, דאם אינו מכיון לשם שמים אסור, והיינו כהג"ל, דלעולם אחז"ל (גיטין ס' ע"ג): דצריב שכתב אי אשה רשאי לאומן צע"פ, אלא משום עת לעשות לה' שרי, וכיון שכן צע"פ שיכון לש"ש כג"ל והבן.

מיהו יש לדחות, דכא נהי דעתה אינו מכיון, מ"מ אח"כ יכול אדם אחר לעיין בהם וכוא בן יכוין לש"ש, ושפיר מותר, ושז שפיר קריון בזה עת לעשות לה' הפרו תורתך - ודו"ק. (באשמורת הבוקר דני אדר, ג' תורה תר"י יח"ל).

08/01/2020

יש להסתפק בדין דעשה בדבר מצוה, והיינו אם היה על דבר שאינה עצירה רק מצוה, אבל לא הי' מחוין למלצה, אי חשיב טעה בדבר מצוה או לא, ויש לפשוט מהא דמזוהר במנחות (ס"ד ע"א) דאם פרש מלצה להעלות דגים והעלה חינוק, רבה אמר פטור ורבה אמר חייב, מ"ד פטור דאזיל צחר מטעה ומ"ד חייב דאזיל צחר מחשבה, והקשה שם בשטמ"ק (אות ג') דכל מקום שיתחייב איך אפשר לחייבו על המחשבה גרידא, והעלה שם בשטמ"ק חידוש גדול, דכל מקום שמתכוין למלצה כגון הכא, דלא הותר לו לפרוש מלצה רק דפקוח נפש דוחה שבת, וכיון דלא הותר לו רק ע"י כך, צע"פ שיחכוין להמלצה והיינו להעלות החינוק, אבל הכא כיון דלא מתכוין להעלות החינוק ושז לא נדחה, ושפיר מחייב עו"ש.

ממילא נפשט נמי הספק כג"ל גבי טעה בדבר מצוה ולא נחכוין למלצה, כיון דמעולם לא הותר לו דבר זה, כיון דכוא עצירה, והא דפטור משום דקסבר שהוא מצוה ונדחה לו העצירה, הלכך צעי שיחכוין למלצה דזיל צחר מחשבתו, ולפי"ז נראה נמי הא דמלינו (יבמות ל"ט ע"ג) בכוונת יבמתו שלא לשם יצום, דקסבר אלא שאל דהולד ממזר,

סימן ע"ב

בענין לימוד המשנה היומית

הנני לעשות מצוקשו לכחצו לו סדר המשנה היומית של המחזור השלישי בצע"ל שיכ"ה החלתו כ"ט סיון שנה ז'. ויען סכום דפין של הש"ס הם הרבה יותר מסכום המשניות של זרעים ועהרות, וכדי להשוות מספרם, נסדר במחזור

שוכט"ם

להצחור החריף וצקי למ"ם וכ"י

מ' יהושע פאסטערנאק שיחי' (לורבא מדרבנן) מחברי המערכת תלפיות.

שלמד תורה, הרי התורה מצילה מיצה"ר. ואיך אפשר לבוא לעידנא דלא עסיק בה, והלא כתיב והגיה בו יומם ולילה, ושמעתי פי', דמי שמחדש תורה לשם שמים, דבריו מאירים גם כאשר אחרים עוסקים בתורתו, וכמאחז"ל (פסחים ג' ע"ב) על כותבי ספרים, שאם עוסקים לשמה, רואים סימן ברכה, ושמעתי, שאפי' אם הכותב שלא לשמה, אם אחד לומר בספר לשמה, מעלה גם את הכותב, וממילא שייך גם בזה, מתוך שלא לשמה בא לשמה... עכ"ד.

א. ע"י בדרוש וחרוש להגרע"א זצ"ל סוכה מ"ב ע"א מש"כ להקשות ובשפ"א (שם מש"כ בד"ה בגמ' מדאגביה וכו') ודו"ק היטב. ב. ז"ל הגאון רבי פנחס מנחם אלמר שליט"א במכתבו שנודעם בקובץ תורני מרכזי של חסידי גור בא"י (חוברת א'): וכבר אחז"ל (סוטה כ"א ע"א): תורה, בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה, מגינא ומצלי, ופרש"י (שם ד"ה מצוה וכו'): מצלא מיצה"ר. שלא יכשילנו לחטוא ע"כ. וא"כ לכאורה קשה, מי

הצ"ל לספח כל ששה סדרי משנה לזה, אף הסדרים שיש עליהם גמרא וללמוד צ" משניות ליום, לצד ימים טובים שאז דחינו לימוד המשנה יומית מפני הלימוד מעניינא דיומא שיש לו דין קדומה, (ומי שיראה שלא להפסיק לימוד המשנה יומית ילמוד אז משנה אי עד אשר יגיע למקום שטומדים הניצור) לצד סדר עהרות שהוא חמור ביותר, נסדר רק משנה אחת ליום, וצ"ל זה יעלה ויגיע תור סיום המשנה יומית ביחד עם סיום הדף היומי א.

ויקרי צוה מעלה שיהי דבר השוכה לכל נפש צין ללומדים וצין לפשוטי עם, ואפילו אנשים סוחרים הערוזים מאד על המחיה ועל הכלכלה שאין בכוחם ללמוד דף יומי, יוכלו ג"כ לקחת חבל צמורה זו הגדולה וחציבה ולהשתתף עם הצבור עכ"פ בשני המשניות היומיות ולא יהיו: בכלל וחסרון לא יוכל

להמנות שנמנו חבריו לדבר מלצה ולא נמנה עמהם (חגיגה ט"ו ע"ג) ומעשה כל איש ישראל בתוך אחים יחלק נחלה צנועה רבה, וחציבה ת"ת דרבים כמצואר צמג"א ס"י תרפ"ז סק"ג דאפי' כשאין לומדים ביחד חשוב ת"ת דרבים, וגם מקיים צוה, כל השונה הלכות בכל יום מוציאה לו שהוא בן עובדי צוה (גדה ע"ג ע"א).

הבחורים והאצרכים ראוי להם ולכנ מי שאפשר ללמוד המשנה יומית בכל סעודה לפני ברכת המזון ויחבי מלצה גוררת מלצה דליחטבד צ"י נמו מלצה אחריתי ללמוד בשעת סעודה שהחמירו חז"ל מאד צוה וצוה"ק (ח"צ קנ"ד ע"ג) ע"ש.

דברי ארכבו דושי"ה וט"ה
ארי' צבי פראמער ר"מ דיח"ל

סימן ע"ג

עוד בענין לימוד המשנה היומית

הנני לעורר התקנה שיצאה מגדולי ישראל * צהתאסף ראשי עם גאוני זמננו שליטי"א ז' אדר תרל"ד פה לוצקין לכל לומדי דף היומי שילמדו גם משניות סדר זרעים ומס' עדיות וסדר עהרות שאין עליהם גמרא, וילמדו בכל יום משנה אחת, וכל אחד יתחמן להשתתף עם הצבור צמורה דרבים גדולה ונכבדה מאד צסיום כל הש"ס של רצות אלפי ישראל — בשנת רח"ץ כ"ח סיון ה'תשע"ג — להצטרף עם מרובין העושים את התורה, שלא להיות בכלל וחסרון לא יוכל להמנות שנמנו

חברים לדבר מלצה ולא נמנה עמהם.

וידוע מאחז"ל (ויקרי פרשה ז, ג): אין בגלויות מהכנסות חלא צוכות המשניות, וצוכות ת"ת דרבים, (ע"י מג"א ס"י תרפ"ז סוסק"ג ומח"ש שם דאפי' שכל אחד לימד לעצמו חשוב ת"ת דרבים) נזכה לגאולה שלימה, ויקיים צנו דברי הש"ס (צ"צ ח.): תנו כלכו עתה אקצצם.

ארי' צבי פראמער ר"מ דיח"ל

סימן ע"ד

בענין השמטות הצנזרה בש"ס

צ"ה, ועש"ק וארא. לכבוד תלמידי ואהובי האצרך חו"צ מי יונה כ"י שטענצל אשר הקשה אין עושין סיום צערב פסח לצכורים וצ"י ימים שקודם ע"צ לאכול צשר, והא צכמה מקומות

חסר ממה שהוליא ה"למזור" כידוע, וא"כ אינו סיום שלם. יפה העיר. ונלע"ד ליישב המנהג, דצחמת ראוי שגם מסכת משניות יחשב סיום, דכרי שורש הדבר צגמי (שבת ק"ח:):

א. כידוע ה"י הגהמ"ח וצ"ל יום הרציון ללימוד המשנה היומית, דבעיקרו גועד רציון לזה לאותם סדרים שאין עליהם גמ' (ורעים — טהרות ומס' עדיות). ואח"כ הרחיב תלמידו של הגהמ"ח וצ"ל,

הגאון ר' יונה שטנצל ז"ל (בנו של מח"ס קהלת שלמה ע"י לעיל סימנים (ס"ז—ס"ט) רציון זה לכל הששה סדרים משניות. וע"ע בסוף הפתיחה מהגהמ"ח וצ"ל לשר"ת ארץ צבי ח"א משי"ב בזה.

פרשת תצוה

שמו של משה בפרשה

"ואתה תצוה את בני ישראל" (כו, כ)

כתוב ב"בעל הטורים" בכל התורה כולה מאז לידתו של משה רבינו אין פרשה שלא הוזכר שמו של משה, חוץ מפרשתינו – פרשת תצוה, שלא הוזכר כלל שמו, אלא נאמר בלשון "ואתה" [למעט חומש דברים אשר הוא מדברי משה רבינו], והטעם לכך, כיון שאמר משה במעשה העגל "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת", וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיימה הקללה בפרשה זו. מכאן אמרו שלא יפתח אדם פיו לשטן, ויש שרמזו זאת תיבת "ויקחו" ראשי תיבות וישאו קל וחומר – ולא יקללו את עצמם.

מוסיף הגר"א מוילנא זצ"ל לעולם נופל ז' באדר – יום פטירתו של משה רבינו בפרשת תצוה, [למעט מקרים בודדים ונדירים אשר בהם נופלת פרשה זו לאחר ז' באדר], ידע נותן התורה הצופה ומביט עד סוף כל הדורות, כי בז' באדר יסתלק משה רבינו, ולכן לא הזכיר את שמו בפרשה זו הנופלת ביום פטירתו. אמנם על אף שלא הוזכר שמו במפורש, ברמז כן נזכר שמו – דמאה ואחד פסוקים יש בפרשתינו, והאותיות הנעלמות של משה [מם שין הא] הן בגימטריא מאה ואחד.

בספר "דברי צדיקים" כותב שמעתי אומרים בשם הגר"א זצ"ל הטעם שדווקא בפרשה זו נתקיימה הקללה של "מחני נא מספרך אשר כתבת", דהפרשה העשרים מתחילת התורה היא פרשת תצוה, וכיון שאמר "מספרך" קיים דיבורו, ספר – ד', הפרשה העשרים. בספר "מדרשו של שם" כתב רמז אחר "אשר כתבת" תיבת אשר בגימטריא "תצוה" [501].

עכ"ד. [ויתכן דלכן נרמזו מנין הפסוקים בתיבת "מיכאל" כפי שצויין במסו' בסוף הפרשה, עפי"מ שכ' התוס' בסוף מנחות בשם מדרש דמיכאל שר הגדול עומד ומקריב גשמותיהן של צדיקים]. ויש להוסיף עפי"מ שאמרו בחגיגה ד"ט ב' על הפסוק ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע ובין עובר אלקים לאשר לא עבדו, אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחת, ועל משה רבינו ע"ה כתיב עבד ה', ולכן נרמזו שמו בק"א פסוקים של הפרשה. ועי' בעה"ט פ' משפטים על הפס' הנה מלאכי ילך לפניך. [משו"ר בענין זה באור תורה מהגרי"א חבר ז"ל בסו"ס מעלות התורה כד"ה וצריך האדם לחזור על תלמודו וכו' עי"ש, וע"ע בכלי יקר פ' ואתחנן עה"פ פן תשכח שכ' דבין מנין תיבת זכר למנין תיבת שכח יש ק"א לרמזו שצריך לחזור על הלימוד ק"א פעמים ע"ש].

להפטר (יחזקאל מ"ג)

אתה בן אדם וגו'. עי' ברד"ק שפי' הכתוב ומדרו את תכנית. צורת הבית שתראה להם ימדרו ויכינו אותו לסימן כי עוד יעשו כן לעתיד בבוא הגואל ויחיו המתים. יכינו אותו לסימן שהרואים זאת הצורה יחיו בבנין הבית לעתיד וזה ראייה לתחיית המתים. ועל הפס' הב' כ' דוישמרו היינו שיאמינו ועי"ז יזכו לזה, דמי שאינו מאמין בתחה"מ לא יזכה לזה [עי' ר"פ חלק] עי"ש היטב בכל דבריו. ומבואר בדבריו שתהי' תחה"מ בעת הגאולה והם יראו בבניית ביהמ"ק אשר תהיה בעת הגאולה, [וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מהל' מלכים ה"א דמלך המשיח יחזיר מלכות בית דוד ויבנה ביהמ"ק]. ויסוד הדבר שתהי' תחה"מ בעת הגאולה כ"כ הרד"ק גם בישעיה כ"ז י"ט על הפס' יחיו מתוך, וז"ל אמר אז בעת הישועה יחיו מתוך כי עתיד הקב"ה להחיות מתים בעת הישועה וכן אמר

בנבואת דניאל ורבים מישני אדמת עפר יקיצו עכ"ל. וכ"כ ביחזקאל ריש פ' ל"ז. וז"ל או הראה לו זה להראות לו שעתיד להחיות מתי ישראל בעת הישועה כדי שיראו גם הם בישועה עכ"ל. וכ"ה ברימב"א תענית ד"ל ב' וז"ל כל האוכל בשר ושותה יין בט"ב עליו הכתוב אומר ותהי עונותם על עצמותם, פי' שאין לעצמותיו תחיה בתחיית המתים העתיד להיות בבנין בית המקדש לאותן שמתו בגלות וחכו לישועה שעליהם אמר הכתוב אשרי המחכה ויגיע לימים, אבל עדיין אפשר שיש לזה תחיה ביום הדין שהוא אחר ימות המשיח עכ"ל. וברימב"א ר"ה דפי"ז ב' כתב בתו"ד ויש תחה"מ אחרת בימות המשיח לצדיקי ישראל שמתו בגלות שיחיו ויהיו כבני עוה"ז לגמרי, ועליהם אמר דניאל אשרי המחכה ויגיע כמו שמפורש במדרשות עכ"ל. וכ"כ הרמב"ן בספר הגאולה קרוב לסופו וז"ל ועל דעתנו רמזו כי כל מחכה יגיע לזמן ההוא, כי חסיה נפשו בשם ואף המתים בגלות כי יקיצו ויראו הגאולה עכ"ל. ומבואר מכל זה דעיקר תחיה זו היא למצפים לישועה, ולפי"ז נראה דזהו שכ' כאן "וישמרו" דאין המכוון רק שיאמינו, אלא שיצפו ויחכו לזה, וכמ"ש ואביו שמר את הדבר, ולא סגי במה שמאמין שלאחר מיתתו יקום לתחיה בעת הגאולה, אלא צריך שיצפה לגאולה בימיו, שיחכה ויצפה לו בכל יום שיבא ויבנה ביהמ"ק, ואדרכא משום שמצפה ומחכה לגאולה בימיו, יזכה לתחה"מ אם ימות בגלות, וממילא נכלל בציפייתו זו שאם ימות קודם הגאולה, יזכה לראות את הגאולה ע"י שיקום אז לתחה"מ, אבל עיקר הדבר הוא לחכות בכל יום, ועי"ז נאמר וישמרו שהוא ענין חיכוך וציפיה, ואז אם ימותו בגלות יזכו לעשותו, אם יאמינו בתחה"מ שתהי' בעת הגאולה, ואולי זהו ג"כ כונת הרד"ק.

כולם שאמרו בתפילה בצבור בעשרה ראשונים.

א"ל בר חי חי להלל. המלא הרועים ז"ל בספר כנוס סופרים (בערכו) כתב, מספקא לי אם הוא הלל הנשיא, או הלל שהיה אמורא ע"ש. והנה כבר נסתפק בזה היוחסין (בערכו ע' סב) שכתב, וכן יש אמורא שנקרא כן בפ"ק דחגיגה א"ל בר חי הי להלל א"ל אליהו לבר חי הי, או אולי הוא תנא שהיה בזמן הלל ע"ש. ומלאחי בתשנ"ך ת"א (סוס"י קלה) שמדבר בענין הלל האמורא שהיה בנו של ר"י נשיאה בן בנו של רבינו הקדוש, ומזיין כמה מקומות בש"ס שנוכר הלל האמורא, וצינייהם כתב גם בפ"ק דחגיגה ע"ש, וכוונתו להגמ' כאן, ומבואר שהבין שהוא הלל האמורא. ובספר גופי הלכות למהר"ש אלגזי ז"ל (דף קמג ע"ב) כתב, דבן הא הא וכן בג בג הם השני גרים שבאו לפני הלל בשבת (לא ח), דהאחד אמר גירני ע"מ שתימני כהן גדול, ואח"כ הודה שאינו ראוי להיות כה"ג, וקראוהו בן הא הא לרמוז שהשפיל עצמו ליקרא בן אברהם ושרה ולא בן כהנים. והשני אמר גירני ע"מ שתלמדני תורה שבכתב ולא שבע"פ, יומא קמא אמר ליה א"ב ג"ד למחר אפיך ליה ד' ג' ב' כו', וזה נרמו בשם בן בג בג שיש בו ב' לפני ג' וג' לפני ב' ע"ש. ומבואר שהבין להלל זה הוא הלל הזקן התנא.

ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד. בספר קהלת יעקב (קרלין) בהקדמה, כתב לבאר דברי הגמ' כאן, דהשונה פרקו מאה פעמים היה דרכם בכך ומחוייב בזה לכל יתחייב צנפשו בשכחו דבר ממשנתו, אבל המוסיקף יותר מכפי הרגילות מורה ע"ע אהבת התורה יותר, נקרא עובד חלקים לפי שהוא משנה טבעו ורגילותו מאהבת הצורה ומורתו הקדושה ע"ש. וכ"כ במרומי שדה כאן, דמאה פעמים דרך ת"ח צדך כדי שלא ישכח, אבל מאה ואחד הוא רק משום אהבת תורה, וזה עבודת חלקים ע"ש. וכבר כתב לבאר כן בספר תניא (ליקוטי אמרים פט"ו), שצימיהם היה הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים, ולכן זאת הפעם המאה ואחת היתירה על הרגילות שהורגל מנעוריו, שקולה כנגד כולן ועולה על גביהן ביתר שאת יותר עו להיות נקרא עובד חלקים, מפני שכדי לשנות טבע הרגילות צריך לעורר האהבה לה' ע"ש. וע"ע בדבריו בהל' ת"ת (פ"ב ס"ג). ובדבריהם מובן מה שא"ל לא ולמד משוק של חמרין

עשרה פרקי צוזא חד עשר פרקי בתרי זוזי, היינו שהרגילות היה לשכור חמר למהלך עשרה פרסאות שהוא מהלך אדם ליום כמש"כ המהרש"א, ובקצת יותר מהרגילות כבר שכרו כפול. ובספר שיחת מלאכי השרת (פרק שלישי) כתב, שכן הדרך בחז"ל בכ"מ כשרנו לומר מספר מרובה תפסו למספר מאה והוא לאו דוקא, והביא שם גם מכאן שאמרו השונה פרקו מאה פעמים כו' ע"ש. ולדבריו מ"ש כאן מאה פעמים הוא לאו דוקא אלא תפסו למספר מרובה. אמנם יותר נראה כמש"כ בספרים הג"ל, שנקטו מספר מאה שכן היה דרכם לחזור מאה פעמים, ומובן הדמיון משוק של חמרין כמו שבארנו.

ובענין מספר מאה ואחד, כתב בחוס' ר"ד, שמעתי

הטעם דכתיב (איוב כח, יב) והחכמה מאין

תמלא, מאין בגימטריא מאה ואחד ע"ש. והמהרש"א כתב, נקט במילתיה מספר הזה לפי הרמוז עובד חלקים לאשר הוא ר"ת גימטריא ק"א. ולא עזדו הוא ר"ת גימטריא מאה ע"ש. וכ"כ רמוז זה צפ"י רבינו אפרים עה"ת פ' תשא (לב, לד) ע"ש. וכן הביא רמזים אלו בשל"ה הק' מס' שבעות (דף לא ע"ב) בהגה"ה, שכתב מלאחי רמוז גדול בזה הפסוק, הנה עובד חלקים לאשר ר"ת ע"א"ל בגימטריא ק"א, לא עזדו ר"ת עולה ק', הרי כששונה ק' עדיין נקרא לא עזדו. וכן בא הרמוז החכמה מאין תמלא, מאין עולה ק"א, ואותיות מאיין הם הנעלמים מאותיות משה דמילואו כזה מ"ס ה"א ש"ן, וכן זגגזא"ל רבו של משה הנגלה לו בסנה כמוצא בתרגום יונתן עולה ק"א ע"ש. וכ"כ עוד השל"ה צפ' שמות וצפ' וזאת הצרכה בתורה אור ע"ש. ובספר ברית יעקב פייתוסי (דף סו ע"א), הביא מספר אמרי שפר שהקשו על הרמוז של ר"ת עובד חלקים לאשר, דהרי תיבת לאשר לא קאי אלעיל מינה אלא נמשכת לאשר לא עזדו. ומירץ דבתיבת לאשר יש בה מפסיק טפחא לרמוז אל הג"ל ע"ש.

עוד כתבו בספרים בסגולת תורת מאה ואחד פעמים

שהוא מועיל לזכרון. וכבר מצינו לאחד מחכמי

אשכנז הקדמונים רבינו אפרים ז"ל בפירושו עה"ת צפ' תשא שם בפסוק כי מלאכי ילך לפניך, כתב דע לך כי המלאך הממונה על השכחה שמו פוטא עם ד' אותיות יעלה ק', ומי ששונה ק"א פעמים ניגול מזה המלאך. וזה נרמו מ"ש רו"ל אינו דומה מי ששונה הלכתו מאה למי ששונה ק"א כו' ע"ש. ובספר תורת חיים סנהדרין (נט ב) בד"ה נפש עמל עמלה לו כי אכף

(קי א) עד מאה פקע שידא, שאמר מאה ואחד ולא היה שוב יכולת לשד אלל זוגות רק עד מאה. **אשרי מי שבא לכא"ן (פסחים נ' א) שהוא מאה, ואז ותלמודו צידו מתקיים ע"ש. וע"ע בדבריו במגלה עמוקות (אופן נו).** וכעין דבריו כתב גם הרמ"ע ז"ל בכנפי יונה ח"ה (סימן לו), והוצא צילקוט ראובני (סו"פ לו), אינו דומה שונה פרקו כו', כי שר של שכחה מ"ה שמו [אולי ז"ל מ"ס שמו] ואמרו פוטה שמו בגימטריא מאה, ושם מיכאל מאה ואחד, וכן זגניאל רבו של מרע"ה, וכן מאי"ן שהוא מילואו של משה ע"ש. ומש"כ המגלה עמוקות והרמ"ע משם זגניאל שר התורה, בשל"ה מס' שזעות שהבאנו לעיל כתב זגניאל רבו של משה. ועיין בקהלת יעקב (ע' זגניאל). וכן הביא בספר זכירה (ע' קעד) ע"ש. ובמגלה עמוקות עלמו (באופן נו) כתב השם זגניאל ע"ש.

ומש"ב המגלה עמוקות מהא דפסחים מאה וחד ופקע שידא, ע"ע בקהלת יעקב (ע' מאה) שכתב, כח הקליפות הוא רק עד מאה כמ"ש צפ' ערבי פסחים מאה וחד פקע שידא, ויש מאה כבלים בצט"א, וכן אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה מאה ואחד, שר של שכחה מ"ס גימטריא מאה ע"ש. ובישמח משה פ' עקב (דף קה ע"ב) כתב, ידוע דתוקף כחות הטומאה במאה, כמבואר צפרק ערבי פסחים עד מאה וחד ופקע שידא, וזה הטעם הוא שאמרו רז"ל אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, כמבואר בצפריים דכל תוקף הטומאה הוא ס"מ, ואיך אומיות הנשארים הוא הקדושה המחיה אותו ע"ש.

ויש לעיין במש"כ המהרש"א בפסחים (קי א) שם, מאה וחד ופקע שידא, דבמאה כבר לית ביה משום זוגות משום דהוא כולל כל המספרים בכח הא' והוא מספר מעשר מן המעשר קודם קדשים כמו תרומת מעשר שנותן לוי לכהן ע"ש. [ובענין מספר מאה שהוא מעשר מן המעשר, כ"כ עוד המהרש"א בחגיגה כאן ובכתובות (ק"ב א) ד"ה שמכונה, ובמנחות סו"פ החללת (מג ב) לענין מאה צרכות ע"ש. וכדבריו במנחות שם, כ"כ גם בצפריים עקידת יצחק (שער עז) ע"ש]. וז"ב לפי מה שהבאנו דדוקא במאה ואחד ילא מתוקף כחות הטומאה, וכן מוכח בגמ' שם דדוקא במאה וחד פקע שידא. ועיין בצפריים דהיות הצוקר (אות מה). וכן יש לעיין במש"כ הרי"ף צע"י כאן, שיש

עליו פיהו, כתב נראה למ"ש אינו דומה השונה פרקו כו', והטעם משום דשם שר הממונה על השכחה בגימטריא מאה, ושם שר הממונה על הזכרון הוא מיכאל עולה מאה ואחד, לזה קאמר נפש עמל שחוזר על תורתו חמיד, עמלה לו היא מחזרת עליו שאינו משכחה, כי אכף עליו פיהו כשחזר עליה הרבה במספר פיה"ו שעולה מאה ואחד, וכן אכף בגימטריא מאה ואחד ע"ש. ועיין צפתח עינים סנהדרין שם שכתב רמז זה מדנפשיה ע"ש.

והנה התורת חיים לא פירש מהו שם שר של שכחה שעולה מאה, ועיין בצליה רבה (רס"י רנט) שהבין בדברי התורת חיים שכוונתו לשם פוטה שהוא שר של שכחה. ומזה הוכיח דשמו הוא פוטה צטי"ת ולא פוטה ע"ש. ועיין בצף החיים למהרש"פ (סימן לא אות כז). ואפשר עוד דכוונת התורת חיים לשם מ"ס, וכמ"ש בשער מאמרי רז"ל (ריש חגיגה) לבאר מ"ש אינו דומה כו', וז"ל דע כי השר הממונה על השכחה נקרא שמו מ"ס, וז"ס ויתן על פניו מסו"ה, ר"ל כי הקליפה הזו רוצה לעשות הפסק למעלה, ולפיכך השונה פרקו מאה פעמים כמנין מ"ס שוכח, והשונה מאה ואחד הוא מתגבר עליו ונוצחו ואינו שולט בו להשכיחו ע"ש. וכ"כ עוד בשער המנחות ר"פ וחתחנן (דף לב ע"ב) ע"ש. וכן הביא בספר זכירה (ע' קעג) בשם שו"ע האר"ז ע"ש. וע"ע צפע"ח שער השבת (פכ"ד). ועיין בעינין יעקב כאן שכתב לפרש, כי מיכאל שר התורה גימטריא מאה ואחד, והשכחה הוא מזד ס"מ שהוא בגימטריא ק', לכך השונה ק"א פעמים גובר מיכאל על ס"מ ע"ש. וכ"כ במגלה עמוקות פ' תולדות (צפסוק ויהי אך ילא ילא) ע"ש. **והחמ"ס צמורת משה סו"פ חלוה (דף עו ע"א) דז"ה והיה לה' לשם, כתב אמרו הקדמונים ס"מ גימטריא ק' ואז עדיין שולט שכחה, ואם מוסיף עוד אחד יהא ק"א, לכן השונה לימודו מאה פעמים ואחד אינו שוכח ע"ש. ולפי"ד האר"ז ל' אחי שפיר טפי, דהשר הממונה על השכחה מ"ס שמו.**

ובמגלה עמוקות סו"פ נצבים (דף סא ע"ב) כתב, ולפי שמה ידבר והאלקים יענו בקול, מ"ס שבלוחות עומדין בנס, כי הוא פוטה שר השכחה שמספרו מאה, החכמה מאי"ן תמצא, שהוא נעלם מ"ס שי"ן ה"א, והוא תשבון מיכאל זגניאל שר התורה, לב חכם ישכיל פיה"ו שהוא מאה ואחד, כמ"ש אינו דומה לומד פרק ק' פעמים למאה ואחד. לכן בפסחים

מלאכי המיוחד גדול יותר במעלה מקודמיו. ועיין להרחי"א ז"ל בנחל קדומים פ' חוקת (אות ב') שכתב, במ"ש ז"ל לשנות פרקו ק"א פעמים, וכתבו המפרשים דבכל פעם נבדל מלאך רוחני יותר ע"ש. ונראה שנתכוון לדברי הנשמת אדם הנ"ל.

ויש לנו לדעת בענין סגולת חזרת ק"א פעמים שמועיל לזכרון, אם הוא דוקא בחזרה על אחר ק"א פעמים ברציפות, או לאו דוקא אלא אף אם חזר הק"א פעמים במשך זמן זמנים טובא מהני סגולה זו. ובמ"ש ב"ש כ"מ תנא מינייה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנחי בכיסיה, משמע לכאורה שזה היה על אחר שחזר עליו ארבעין זימנין. ועיין בספר תולדת אדם (דף לו) שמסופר על מנהגו של הגאון רבי זלמן מווילנא ז"ל, שהיה חוזר על לימודו מאות פעמים ברציפות בבת אחת, ואחרי פרק זמן חזר עליו עוד איזה עשרות פעמים ע"ש. ובשו"ת חת"ס או"ח (סימן כ') כתב בטעם הדין בהזכרות שבתפילה שאחרי שלשים יום אין חזר בספק אם הזכיר, וכתב עפ"מ"ש אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים כו', וכן הוא מפורסם ומקובל שהשונה מאה פעמים ואחד לא במהרה הוא שוכח. ובמשך שלשים יום כבר התפלל ק"א תפלות, ולכן כיון שכבר הזכיר ק"א פעמים שוב אינו שוכח ע"ש. ויש ללמוד מדבריו דסגולת ק"א פעמים לזכרון הוא אף אם לומד ק"א פעמים במשך ימים רבים. וע"ע בספר נהורא דאורייתא (מאמר שלישי פ"ז), שכתב דהכי עדיף דחזרת המאה ואחד פעמים תהיה ממושכת וזמן הרבה, וכך יקבע הענין במוחו יותר מאם יחזור ק"א פעמים ציוס אחד ע"ש.

וביאור ענין מאה ואחד בתורת החסידות, בתולדות יעקב יוסף בסופו (דברים ששמעתי ממורי אות ז'), כתב בשם הבעש"ט ז"ע לפרש מ"ש שמאה פעמים נקרא לא עבדו, "משום שחסר ממנו אחד שיכוין לשמו ית' קוד אחד האמיתי" ע"ש. וע"ע בספרו בן פורת פ' חיי (דף מא). וכן הביא בשם הבעש"ט ז"ע, בדגל מחנה אפרים (פ' ויקרא ופ' אחרי), דמאה פעמים ואחד היינו שיכניס בלימודו האחד שהוא אלופו של עולם ע"ש. וע"ע ברמתיס נופים על תדב"א (דף לה ע"ב). ובספר תולדות יצחק (תהלים ג') כתב, אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, הול"ל מאה ואחד פעמים. וביאר הבעש"ט הק' וזקללה"ה, שהכוונה מי ששונה פרקו אותם פעמים וצעת היא מתדבק

בקבלה שהשונה פרקו מאה פעמים אינו שוכח כו' ע"ש. וז"כ לפי מה שהבאנו דדוקא במאה פעמים ואחד יש קבלה זו שמועיל לזכרון.

ועיין בבן יהודע כאן שהביא בשם האר"י ז"ל בעץ חיים, ששר של שכחה נקרא פוטה מספר מאה, ומיכאל שר ז"ל דשר שכחה נקרא פוטה מספר מאה, ומיכאל שר התורה מספרו ק"א. וכתב הבן יהודע ויתכן שיש לשר שכחה כמה שמות ע"ש. ובספר משנת חסידים (מסכת שארית יוס ראשון פ"ב), כתב אם שוכח מה שלומד מפני שאינו שונה פרקו מאה ואחד פעם כמספר מיכאל"ל או וגוגאל"ל שהוא רבו של משה, אלא שונה אותה מאה פעמים כמספר מ"ס או פוט"ה שהוא שר אחד של שכחה ע"ש. ומשמע מלשונו שהוא אחד מהשרים הממונים על השכחה. ועיין במה שכתבנו במס' שבת (קמו ב) בשם מהר"ש מאוסטרופולי ז"ל, דשר השכחה שמו ר"ב ע"ש. **ובכלי יקר פ' ואמתחנן (ד, ט), כתב לרמו בדברי הגמ' כאן, והוא כשסתכל במלת זכר ובמלת שכח תמצא מספר ק"א ביניהם, והרובה לנטל השכחה יחזור על לימודו ק"א פעמים וזהו יפחות מן מספר שכח ק"א וישאר מלת זכר. וקרוז לשמוע שהמלאך הממונה על הזכרון זכר שמו ויש לו רכ"ז כוחות, והמלאך הממונה על השכחה שכח שמו ויש לו שכ"ח כוחות, וכשחזר על לימודו ק"א פעמים החליש כל כוחותיו היתרים ונכנס תחת יד המלאך הממונה על הזכרון ע"ש.**

בבעל הטורים פ' תשא (לג, לד) בפסוק הנה מלאכי ילך לפניך וגו', כתב מלאכי גימטריא מאה ואחד, ילך עולה כמנין הלכה, רמו למ"ש אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד, שע"י כן ילך ההלכה לפניו, גם הנה עולה כמנין הלכה ע"ש. וז"כ רמו ענין זה בפסוק כאן בתיבת מלאכי. ואפשר עפ"מ"ש"כ בספר נשמת אדם (דף מז ע"ב), שמעתי אומרים במאז"ל אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים כו', מה הכוונה אם ר"ל על קיצול שכן, הול"ל גדול השונה פרקו מאה פעמים ואחד כו', מהו אומרו אינו דומה. אלא הכוונה שקאי אצריחת המלאכים שנבדלו מלימוד פרקו שבכל פעם ופעם נבדל מלאך חדש, ואחד אינו דומה ברונות לחבירו, כי בכל פעם שחזר ושונה מעמיק יותר בעיון, וע"כ כל מלאך ג"כ יותר רוחני מזה שלפניו כפי עומק העיון, וז"ש אינו דומה ר"ל כי אינם דומים ברונות ע"ש. והוה הרמו בפסוק הנה מלאכי ילך וגו', דכפעם המאה ואחד,

להגרש"א וורטהיימר ז"ל ח"צ (בהקדמה) מציא צ"ס רצו הגאון ר' משה נחמיה כהנאווי ז"ל, לפרש הפסוק במשלי (ג, טו) יקרה היא מפנימים וכל חפצך לא ישוו צה, ויש להצין איך דימה והשוה שלמה המע"ה התורה לפנימים שאינם מסוג אחד כלל. ויש לפרש הנה ידוע כל דבר שצבועלם יש לו ערך לפי משקלו, למשל ככר כסף שזה מאה זהובים וחצי ככר חמשים זהובים ורבע ככר חמשה ועשרים וכו'. אבל בפנימים לא כן הדבר, אלא אם פנינה קטנה כראש מחט שזה עשרה זהובים, אם יהיה גדלו כפלים ככר עלה מחירו פי עשר, ואם גדולה יותר ככר מחירו אלף זהובים. כן הוא הנמשל בלימוד התורה, אם אחד עמל על פרשה אחת בתורה וחצירו עמל יותר והשיג צ' פרשיות, עולה במדריגתו על חצירו הרבה והרבה יותר מכפלים, וכאשר ימלא עוד אחד שעמל יותר וזכה להשיג עוד פרשה אחת יותר מן הראשונים, נתעלם מדריגת קדושתו מאד עד שהראשונים אינם שוים לו כלל וכלל ע"ש.

והנה ציבור זה ממש צפסוק הג"ל, כתב גם החפץ חיים ז"ל בפתיחה לספר לקוטי הלכות (דף ז' ע"ב). והוסיף שם עוד וכתב, וכן מוכח ממ"ש חז"ל על הפסוק ושבתם וראיתם וגו' אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, אף שלמד רק פעם אחת יותר נחשב הראשון אלולו כלא עבדו. ומכל שכן אם האחרון עמל הרבה על התורה והשיג כמה פרשיות יותר מחצירו, שמדריגתו גדולה ועומה יותר מחצירו עד שאינו שווה לו בערך כלל ע"ש.

והנה הם כתבו כן לענין ערך מדריגת האדם, וי"ל דכן הוא גם לענין תשלום שכר על מצות תלמוד תורה, שהלומד כפלים מחצירו, אינו מקבל רק שכר כפול מחצירו, אלא הרבה והרבה יותר, עד שאין שום דמיון וערך כלל צין הלומד הרבה להלומד מעט. וראיתי בחינה זו בספר גנוז יוסף עה"ת להמ"מ דק"ק האלשיך תלמיד חבר להמגיד ממעזריטש זי"ע (ר"פ צהר), שכתב לפרש המשנה צמס' אבות (סופ"צ) אם למדת תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה, שלא יאמר האדם כיון שיש שכר הרבה על לימוד התורה, אסתפק בלימוד מעט ויהיה לי שכר, ע"כ אמר דבשכר על לימוד התורה אינו כן, דדוקא אם לומד הרבה נותנין לו שכר הרבה, משל למרגליות כשהיא גדולה כחטה שוויה כן, וכשגודלה כפול, שוויה הרבה יותר מכפול. וכן אם לומד הרבה נותנין לו שכר הרבה יותר לפי

ומתאחד באחד יחיד ומיוחד צ"ה ע"ש. והנה מה שכתב לדיוק ממ"ש הלשון מאה פעמים ואחד. לפנינו בגמ' אין הנוסח כן, אלא אמרו לשונה פרקו מאה ואחד. ובספרים כתבו עוד הרבה ציבורים ורמזים בענין השונה פרקו מאה ואחד פעמים, ואזיין למקנת מהם, שו"ת מהר"י אסאד ח"צ בהקדמת אש דת (דף ז' ע"ב), שו"ת יד אליהו (רגולר) ח"א (סימן כה), שו"ת לחם שלמה או"ח (סימן נד אות ג'), אספקלריא המאירה על הזוה"ק (דף נה ע"ד), נגיד ומנה פרק השגת החכמה (ע' פג), רוח חיים (ע' קכ), אגרא דכלה פ' בראשית (דף טו ע"ב) ופ' שופטים (דף נט ע"ב) צפסוק כי הגוים האלה וגו', באר מים חיים (ר"פ תשא), שער התפלה (דף פז ע"א), מוכה הרצים (פי"ב), פנינים יקרים פ' נצבים (דף לד ע"ג), כתר ראש שבסידור הגר"א בהגהות אהלי חיים (אות לו). וע"ע להרחיב"א ז"ל בכרך לאדן (סימן ה') צציאורו לפרק שירה.

ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד. צ"מ צ"ס (מגילה ז' ב, כתובות נ' א) איתא תנא מיניה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנת בכיסיה. וכתב צפסוק חולדת אדם להגאון מהר"ז מוילנא ז"ל (דף לו ע"ב), שיש להרגיש דלא אמר כמאן דמנת בקופסא שלשון זה יותר רגיל בלשון התלמוד. אולם רז"ל רמזו בזה למ"ש אדם עשוי למשמש בכיסו כל שעה, היינו לדעת אם לא נשמט ונאבד ממנו. ולזה אמר כמאן דמנת בכיסיה, ר"ל אף דתנא מיניה ארבעין זימנין, לא היה רק צבחי" מנת בכיסיה שצריך עדיין למשמש ולחזור עליה כל שעה שלא יאבד ממנו ע"ש. ובהגהות מהר"ן חיות (מגילה סס) הביא דבריו, וכתב דבזה יובן דלא קשה ממ"ש בחגיגה בשונה פרקו מאה פעמים ואחד, ולא סגי בארבעין זימנין, והוא דבמאה פעמים ואחד מוצטת לו שכר לא ישמט מוזכרו ע"ש. והנה דברי התולדת אדם וגם מה שהוסיף המהר"ן חיות, כבר כתוב הדר הוא במהר"ם שיף בכתובות (סס) ע"ש. ובספר לחם לפי הטף (מערי' ז' אות יא) הביא צ"ס ספר כף הכהן, ליישב הקושיא הנ"ל, דמ"ש מאה פעמים ואחד היינו דוקא ללומד יחיד, אבל הלומד עם זולתו די לו בארבעים פעמים, וע"ש עוד מה שכתב בזה.

ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד כו'. צשו"ת שאלת שלמה

ובדרשות הר"י ך' שועיז ז"ל (פ' נח ע' טז) כתב,
כשישראל בגלות וסובלין יסורין וצרות הם
מחזיקים באמונתם וציונותם יותר מהזמן שהם צריים,
וידוע בחכמת הטבע כי היונה כשהיא שבעה מתרחקת
מבת זוגה וכשהיא צמיעוט המזונות מתדבקת עמו.
וזהו הגה גרפתיך ולא בכסף צמתיך צכור עוני, חזר
הקב"ה ולא ראה מדה טובה לישראל כעניות ואמרו
יפה עניות לישראל כו' ע"ש.

ובספר כד הקמה (ערך עושר) כתב, לרוב הנזקים
הנמצאים בעושר, ולרוב הצרות הרבות
והרעות שפרות ורבות ממנו, שצחו החכמים את הפכו
והוא מדת העניות, שכן דרשו במס' חגיגה כו' ע"ש.
ועיין ברבינו בחיי פ' תצא (כט, מח) שכתב, ממדוטי
של הקב"ה שהן מדה כנגד מדה, הם לא עבדו
להקב"ה מרוב כל, לפיכך יעבדו את האויזים בחוסר
כל. ומזה דרשו רז"ל צפ"ק לחגיגה, שחזר הקב"ה על
כל מדות טובות ולא מצא להן לישראל תקנה אלא עניות
כו' ע"ש. משמע דמפרש בגמ' כאן דהעניות הוא צדך
עונש מדה כנגד מדה. ולכאורה מפשטות דברי הגמ'
לא משמע כן, אלא שאמרו שהיא מדה טובה להנהגת
בני ישראל, וכמ"ש בתדב"א הג"ל, וכמו שכתב הוא ז"ל
בכד הקמה שם.

שחזר הקב"ה על כל מדות טובות ליתן
לישראל ולא מצא אלא עניות. בכפות

תמרים יומא (פו ז) ד"ה א"ר ינאי, כתב דמשמע
מכאן דעושר הוא רע לאדם, וקשה דלמרינן בעלמא
עניות לא הניחה מדה טובה לישראל. והגם שאיני זוכר
כעת היכא איתמר, מ"מ הך מאמר הוא שגור צפינו.
ויש ליישב דעושר גדול הוא רע שמחוק העושר הגדול
רוב בני אדם מצעטים, גם תכלית העניות והדלות הוא
רע שמחוק כך חוטאים בגזל וגניבה וכמ"ש במשלי (ל')
שמים שאלתי ממך ריש ועושר אל תתן לי ע"ש.

והמאמר שהציה הכפות תמרים עניות לא הניחה מדה
טובה לישראל, כתב בעל השואל ומשיב ז"ל
בהסקמתו שם, שמקורו צכורי (מאמר א' סימן יב)
וז"ל כי השפלות והדלות לא עוזה מדה טובה לישראל
ע"ש. וכן השתמש במאמר זה הרמח"ל ז"ל בספר
תקט"ו תפלות בכמה מקומות (תפלה קי וקלה ועוד).
ובעין זה כתב בעין יוסף צע"י כאן, דמ"ש דעניות
הוא מדה טובה לישראל, היינו כשפרנסתו
מזומנס וצדוקת ומסתפק צמועט, אבל כשהוא עני

החשבון מה שמקבל הלומד מעט. וכמו שם לפרש בזה
הפסוק הנחמדים מזהב ומפז, היינו שהמורה אין שכרה
כזהב ופז ששוויין לפי משקל לזב, אלא דומה למרגליות
כנ"ל ע"ש. וכן יש ללמוד ממ"ש בגמ' כאן לא ולמד
משוק של חמרין עשרה פרסי צוזא חד עשר פרסי
צתרי זוי. מצואר שאין השכר לפי החשבון של העשרה
פרסי הראשונים, אלא הרבה והרבה יותר. וע"ע במגן
אבות להרשב"ץ ז"ל עמ"ס אבות (ספ"ה) במשנה לפוס
לערא אגרא, ושו"ת מהר"ם אלאשקר (סימן קא).
ובענין מה שמוצא בספרים צענין שכר חלמוד תורה
שאין הקב"ה מונה דפוס אלא שעות, כתבו
במקו"א.

אמר החכמה

א"ל אליהו לר' אלעזר כו' שחזר הקב"ה על
כל מדות טובות ליתן לישראל ולא מצא
אלא עניות. יתכן שאלהו אמר זאת לר' אלעזר לנחמו
מצערו על עניותו, כידוע שר' אלעזר היה עני מרוד.
ובצרכות (ה' ז) איתא דר' אלעזר היה קא צכי, א"ל
ר' יוחנן אי משום מזוני לא כל אדם זוכה לשתי
שולחנות. ורש"י פירש שם אי משום מזוני, שאיך
עשיר. וצ"ב וכי ס"ד שר' אלעזר יצכה על שאינו עשיר.
אמנם צמענית (כה א) מצואר שהיה עני גדול,
וכשנחלש אחרי הקמת דם לא היה לו מה לטעום, וצכה
לפני הקב"ה עד מתי אנטער צהאי עלמא ע"ש.

שחזר הקב"ה על כל מדות טובות ליתן
לישראל ולא מצא אלא עניות. צפי

רבינו חננאל כתב, ולא מצא נאה לישראל כעניות, כדי
שיהא לצם צכור וכוונתם לשמים ועיניהם תלויות
לרחמיו ותקדיו כו', וידוע לפני הקב"ה כשמרביץ עושר
צועטין צו שגאמר וישמן ישורון ויצעט וגו'. ובספר
העקרים (מאמר רביעי פי"ג) כתב, אמרו רז"ל יאה
עניותא לישראל כו', וזה כדי שלא יצעטו מרוב הטובה
ע"ש. וכן איתא בתדב"א (פ"ה), מלמד שחזר הקב"ה
על כל מדות טובות שבעולם ולא מצא מדה טובה
לישראל אלא עניות, שמחוק עניותן של ישראל הם
יראים את ה', שאם אין להם לחם לאכול וצבד ללבוש
ושמן לסוך הם מצקשים רחמים מן הממלא כל
המציאות, כי ע"י עניות הם יראים את ה' ואין לדקות
צא אלא מחוק עניות, ואין גמילות חסדים צא אלא
מחוק עניות, ואין אדם ירא שמים אלא מחוק עניות,
ואין אדם לומד ד"ת אלא מחוק עניות ע"ש.

עֲדוֹת פִּיָּהּ : פֶּטַל עוֹלָם יִדְבַּרְךָ נֶצֶב בַּשָּׁמַיִם :
 צ לְדֹר וָדֹר אֲמוֹנַתְךָ כּוֹנֵנֶת אֶרֶץ וַתַּעֲמֹד :
 צא לְמִשְׁפָּטֶיךָ עָמְדוּ הַיּוֹם כִּי הִכַּל עֲבָדֶיךָ :
 צב לֹאִי תוֹרַתְךָ שֶׁשָּׁעִי אִזּוֹ אֶבְדָּתִי בְּעֵינַי :
 צג לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁבַּח פִּקְדֹנֶיךָ כִּי בָם חִיֵּיתִנִּי :
 צד לָךְ אָנִי הוֹשִׁיעֵנִי כִּי פִקְדֹנֶיךָ דָּרַשְׁתִּי : צה לִי
 קוֹן רְשָׁעִים לְאַבְדָּנִי עֲרַתִּיךָ אֶתְכַוֵּן : צו לְכָל
 תְּכַלֶּה רְאִיתִי קֶץ רַחֲבָה מִצֹּתְךָ מָאֵד :
 צו מָה אֶהְבֵּתִי תוֹרַתְךָ כָּל הַיּוֹם הִיא שִׁיחַתִּי :
 צח מֵאִיבֵי תַחֲכַמְנִי מִצֹּתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא
 לי : צט מִכָּל מְלַמְדֵי הַשִּׁבְלֹתִי כִּי עֲדוֹתֶיךָ

ס ו פ ר

תהלים ליום שישי קיט

ה ת ״ ם

אורייתחכם

לעולם ה' דברך נצב בשמים, הענין כי ידוע שביקש הקב"ה לברא את העולם במה"ד ראה שאין העולם מתקיים שטפו במדה"ר, וכ' כמנ"ע בעשרה מאמרות שאפ"ה לא נתבטל כוונת הבורא ית"ש כי מ"מ מתקיים בצדיקים יסודי העולם שעמהם מתנהג בדין גמור, והנה ידוע שאע"פ שמתנהג העוה"ז במדת הרחמים מ"מ אינו מותר כי אם מאריך אפו וגבי דילי' א' לא' באופן שיתקיים העולם וזהו לעולם ה' דברך נצב בשמים כאותן צדיקים המכונים שמים דברך דיבור לשון קשה שהוא מדת הדין.

מאיבי תחכמני מצותיך כי לעולם היא לי, אחז"ל (חגיגה ט'): המחזיר

אחר למודו ק"א פעמים אינו שוכח. וכ' הרמ"ע כי השכחה מהס"ם

וס"ם גמטריי מאה ע"כ מאה פעמים וא' מנצחו. והיינו מאויבי תחכמני

מצותיך אם תחכמני יותר מאויבי שהוא הס"ם אז לעולם היא לי בלי

שכחה ע"כ ס"ת דהאי קרא ק"א דוק ותשכח, ור"ת מ"ת מ"ך שזו היא

התמניות שלו על מיתה ועל עוני ומורי בהפלאה (ס"פ וישלח) כ' ששמו

תמנע מת ען לשון עוני, ופה רמזו במ"ת מ"ך, ונשאר לעולם היא לי

ר"ת גמטריי' אדנ"י ית"ש אחר שנתבטל הס"ם ע"י ק"א פעם כנ"ל.

(דרשות ת"י)

פתאומיה הוא נשיקה שלו, מי"מ טוב לו להרגיש זמן פקודתו כדי שיבוא ותלמודו צידו. אמנם י"ל דסיני לריך לזה יותר מעוקר הרים אשר רוצ תלמודו בחידושים וחריופות והעמדת תלמידים אשר שמעתי' מזדרין צעלמא הרי תלמודו של עמנו וחידושויו צידו. ואחז"ל [יבמות ל"ז ע"ב] אגורה צאלהך עולמים וכי אפשר לאדם לדור בשני עולמים אלא שאומרים שמועות מפיו צעוב"ז, וא"כ אינו לריך כ"כ לחזרת תלמודו. אך רב יוסף ה"י סיני ורצה עוקר הרים [סוף מס' ברכות], ע"כ אמר אצ"י לרב יוסף לפי עולם בקיאותו והוא סיני אס הוא ימות פתאום לא יהיה נשיקה כי טוב לו שיחפול שיתנו לו זמן ובג"ל י"י).

חיי בני ומזוני לא צוכתא תלוא מילתא אלא צמולא תלוא מילתא. אמרו רמז דכתיב [משלי י"ח כ"ג] עשיר יענה עזות, משום דכעשיר ע"י מזל, והנה "מזל" גמטריא ע"ז לכן יענה עזות, ובאמת הני ג' בני חיי ומזוני שנים המה, כי חיי ומזוני כא' יחשבו דהא צהא תלוא, כדאיחא צמס' תענית [ח' ע"ב] נצעי רחמא אכפנא וכיון דיהיב מזוני לחיי יהיב, גמלא שהס רק צ', בני חיי, ושניהם נקראו דמו של אדם, כש"חז"ל סנהדרין [ל"ז ע"א] דמו ודס זרעיותיו, והנה צ' פעמים דס גמטריא פ"ח, והאוחיות קודס פ"ח הס ע"ז שהוא מזל כנ"ל, שהוא פח יקוש לרשע העונה עזות העו איש רשע צפניו [כמשלי כ"א כ"ט] וצוטה צמלו ע"י. וצזה נתגלגל המן ולא ידע כי חיש קל יעשה מאוחיות ע"ז צבויק ז"ע שחוע הגלגל ויהפוך להחליף השיטה עליונים למטה ותחתונים למעלה, כדרך הגלגל שאפי' כרגע אינו קס כ"א זע ומחנועע יהפוך ידו כל היום נוטל מזה ונותן לזה היום צכאן ומחר צגבר אחר, וצלגל ר"ת גס לי גס לך, וכל זה מרומז צקרא [אסתר ה' ט'] ולא קס ולא זע ממנו, לא זע ממנו ר"ת מזל, שמרדכי לא חשש למלו של המן כלל, כי הצדיק איננו צועה צמלו ולו לא יהיה פח יקוש ח"ו, כ"א בשני דברים האמורים בני חיי ע"כ תלוי צמלא כי כן גזרה חכמתו ית', וע"כ הפח נצצר לשני חלקים נעשה ממנו צ"פ דס אזי ואנחנו נמלענו שלא יהיה לנו לפת.

והמפרשים הקשו הא אמרי' אין מזל לישראל עיין צחוס' שדחקו. ולפע"ד י"ל כי הנה מטבע המלות אין העולם ראוי לישראל, כי אצ"ו הראשון אצרהס וצרה גס ילחק ורצקה וגס רחל נולדו עקר ועקרה, לכן לא נמלא להס מקום צכל הגלגל אשר יורה עליהס כי הוא זה, וכ"כ צעשרה מאמרות מאמר ח"ד ח"ג, גס צאלשיך פ' חולדות גבי הצרכות ע"ש כחצ גס יעקב ועשו חלקו העולמות זניתן העב"ז עם המלות לעשו מצלי חס מקום ליעקב שס, אמנס ציו"כ לזה הקצ"ה אותנו לשלוח שטיר לעזאזל לעוור עיני שרו של עשו צשוחד השטיר הזה ע"ב), ואז יסכים עמנו להשפיע לנו ע"י המזל שפול צחלקו זגורלו ג' אלו בני חיי ומזוני, ולכן הדורון הוא שטיר עזוס, ידוע שטיר גמטרי' ס"ס לילית, ע"ז גמטריא מזל, ואנו שולחין לע"ז, אצל לרמז הנ"ל, ואנו עושים צ' שטירים א' עולה לשס ה' וצו אנו צעושים לכל דבר צקדושה, וכה' דורון לשרו של עשו להסכים לשני מיני דס הנ"ל. וצכו עזרנו צשס ה' שהוא השטיר העולה לשס, עושה

אמנה משמע שיש כאן חסרון שזריך להתמלאות. וגם דרש חז"ל משכלה צבנים ועקרה צתלמידים [עיין צכורות מ"ד ע"ב], ויל"ד מה ענין תלמידים לכאן דמיירי צצרכת אריכה ימים והסרת כל מחלה. אצל יוצן צצקודס פלוגתה ר"ת וסמ"ג, דר"ה ס"ל צצכת גס צניו נכרתים עיין חוס' פרק צמה מדליקין צסוגיא שמן שרפה [כ"ה ע"א ד"ה כרת], וסמ"ג מייתי ראיה שאין צניו צצכרת מדאמריין מחמשים עד ששים הוב מיתת כרת והא דלא חשיב לי משוס צכודו של שמואל הרמתי, והרי צניו של שמואל קיים, הע"כ אין צניו נכרתים, ועיין מ"ש צצפר יד דוד ע"ז. ולפע"ד להכריע אס מה צנוטר קודס חמשים הוב כרת ואז אין צניו נכרתים כי די לו צעונש זה שמת צנוטר, וילפינן לי מאל חכריתו משפחית הקהתי כמ"ש חוס', ומחמשים ועד ששים גס צניו נכרתים, משו"ב לא חשיב לי משוס דא"כ ה"י לריך לומר דשמואל שאני שהניח צנים והרי לא הלכו צדרכיו ואינו צכודו של שמואל להתלות בהס, ומששים וליך אס יתחייב כרת ימות מיתת חטופה שהוא כרת דיומא. וצבר כחצנו לעיל שאס הגיע לגצרות הו"ל מיתת נשיקה על פי ה'. והנה צקרא לא חתי משכלה ועקרה צארנך חת מספר ימך אמלא, חת מספיר ימך ס"ח כר"ת, לומר שיהי שמור מכל מיני כרת, ע"כ אמר לא התי משכלה שלא ימותו צניו וגס לא חתי עקרה צתלמידים וממילא צכלל זה ילכו צניו צדרכיו וליכא כרת דצניו. חת מספר ימך, כחצ מהרש"א ימך גימטריא שמונים, הרי הגיע לגצרות וליכא כרת דשנים, ומרמז מספר ימך מה שהי' לו להיות עכ"פ חולה אחס ימים כמו דליף מהן קרצו ימך למות [דצרים ל"א י"ד], וחל"ה הו"ל כרת דיומי, אחו מספר אמלא חתי צכיוול אחו החסרון ימלאהו ה' ע"י שימיתוהו צנשיקה ויהי' שמור מכל מיני כריתות ט"ו).

רב יוסף כי הוב צר שיתן וכו' ח"ל אצ"י נהי דנפק ליה מר מכרת דשני מכרת דיומי מי נפיק וכו' ר"ה גח נפשיה פתאום וכו' לא שנו אלא שלא הגיע לגצרות אצל הגיע לגצרות זו היא מיתת נשיקה. קשה על אצ"י אצ"ו דרך מוסר הוא זה לומר לו מכרת דיומא מי קנפיק מר. [עוד] יל"ד נהי צשהגיע לגצרות איננו מיתת כרת כי כצר חלשו חושיו ורגיל שימות פתאום, אצל מנ"ל לומר שהוא מיתת נשיקה. גס ויל"ד מה לשון הגיע לגצרות הו"ל צן שמונים או צן גצרות ומה לשון הגיע אצל כצר אמרנו צמק"א כי הכי שאחז"ל [קידושין ל"ב ע"ב] אפי' יניק אס הוא חכים הוי זקן והיינו צכן ס' לוקנה, א"כ ה"ג לנכשחכים יותר צימי צחרותו יהי' כשיצה שהוא צן צבעים [אצות סופ"ה], וכשחקין עוד ויחכים עוד יותר הרי הוא צכן שמונים אעפ"י שאינו צכן שמונים ממש. וצר"פ השולח אמריין הגיע צשלית, הגיע מאליו משמע ולא שרדף אחריו, ה"ג לא שהי' צן שמונים ממש אלא שהגיע לגצרות לפי חכמתו וקדושתו הגיע לשמונים, לזה כשמת פתאום הוא מיתת נשיקה. ואמנס מלינו להלן רצ אשי איתחיו ליה צשוקא ח"ל איתרה לי חלתין יומין ואהדרה לתלמודאי דאמריהו אצ"י מי שצא לכאן ותלמודו צידו, נמלא אעפ"י שצדיק גדול שהגיע לגצרות אינו לריך תוליו וחולשה ומיתת

קכ"ד ז', הפח נשבר ואנחנו נמלטנו, עזרנו בשם ה' עושה שמים וארץ. עב) ראה רמב"ן ויקרא ט"ז ח' מה שהאריך בזה.

טו) שם ש"ח ד' ד"ה איתא.
 ע) שם צ"ו ג' ד"ה אע"פ.
 עא) בראש הדרשה המועתקת בזה הקדים מרו הפסוק שבתהלים הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 438

